

Biosfärområde Biosfärialue

Nyhetsbrev 2016

Skärgårdshavets Biosfärområde

- en balans mellan människa och natur

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi

September 2016

Välkommen! Det här är Skärgårdshavets biosfärområdes nyhetsbrev. Här informerar lokala aktörer om aktuell verksamhet för en hållbar utveckling i Skärgårdshavets biosfärområde. Nyhetsbrevet finns på två språk och även på biosfärområdets hemsida www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi

Katja Bonnevier, koordinator, 040-356 2655

Pia Prost, koordinator tf, 040-488 5983

Gäddan och Gänget i daghemmen

Gäddan och Gänget är mjukisfiskar som transporteras i en sump. Ja, det är sant, de kan t.ex. komma åkande med bussen! Under hela förra läsåret var de varit aktiva minsann, och de hälsade på i ALLA dagisenheter i Pargas. Med i sumpen har de ett tvåspråkigt häfte med en liten historia som ledde in barnen på årets tema. Årets tema var **Havet under ytan**, där vi velat göra barnen nyfikna på havets arter och livsmiljöer. Vad för fint och spännande kan man hitta där under ytan? Det finns mycket att se på i våra närmaste vatten. Men som vi alla vet lider vårt hav av miljöproblem såsom övergödning och nedsmutsning, vilket förstör de livsmiljöer som är fiskarnas och många andra djurs hem. Därför har barnen också funderat på vad man kan göra för att havet ska bli renare och friskare. Sedan har dagvårdsenheterna själva bestämt hur de arbetar vidare kring havstemat, till exempel genom sagor, teater, pyssel, utfärder till stranden eller besök i naturum. Som vanligt har det resulterat i mycket fint material i form av teckningar och annan konst!

Starten gick på Bläsnäs strand i Pargas den 2 september 2015, då stadsdirektör Patrik Nygrén skickade iväg Gäddan och gänget på en rundtur som slutade i maj detta år. På sommaren har de hållit till i Skärgårdscentrum Korpoström, där det i samband med Knattelabbet funnits en utställning av allt det material som dagisbarnen skapat under sin tid med Gäddan och Gänget. Under hösten finns utställningen i biblioteket i Pargas. Utställningen hölls också i familjehuset Ankaret i Pargas, dit dagisbarnen själva samt yngre skolbarn kunde komma och beundra materialet. Läs mer om Gäddan och Gänget på Pargas stads hemsidor www.pargas.fi/web/tjanster/dagvard/sv_SE/gaddan_2015 eller besök dagisarnas blogg www.pargas.fi/web/delta_och_paverka/blogg/gaddan. Gäddan och Gänget är ett samarbete mellan Pargas Stad, Biosfärområdet och Sydvästra Finlands Avfallsservice. Projektet har stötts av Svenska Kulturfonden och Martha och Albin Löfgrens Kulturfond.

Ett sprattlande stort tack till alla inblandade!

Gäddan och Gängets start på Bläsnäs strand i Pargas. Till höger pärm bilden av häftet med fina illustrationer av Antonia Ringbom.

År 2016 nummer 1

Ett urval av evenemang & händelser i biosfärområdet

Händer i Skärgårdscentrum Korpoström:

- Öppet hus i hantverkstaden tisdagar kl. 14-18 (ev nya tider i oktober).
- På Skärgårdsdagarna, som ordnas både i Velkua och Korpo 8-9 oktober, får du prova på att tova, knyta knopar, pyssla med naturmaterial, laga mat ute i det fria m.m. Knattelabbet är öppet för alla barn. Klockan 13 kan du ställa kniviga frågor om skärgårdens natur till experterna under frågetimmen "Fråga forskaren". Dessutom kan du bekanta dig med skärgårdsföreningarnas verksamhet och köpa lokalproducerad mat och hantverk. Skärgårdsdagarna är ett tvåspråkigt evenemang och verkstäder dras på finska, svenska eller på båda språken. Evenemanget är öppet för alla intresserade och ingen förhandsanmälan behövs. Inträdet är fritt.

Tid och plats:

Lördag 8.10 kl. 11 – 15 på Velkua skola på ön Palva, Koulutie 9, 21195 Velkua.

Söndag 9.10 kl. 11 - 15 på Skärgårdscentret Korpoström i Korpo.

Arrangörer: Finlands öar rf – Suomen saaret ry (FÖSS), Korpo Kulturgille rf, Pro Sinervo ry, Natur och Miljö rf, Korpo Hembygdsförening, Korpo IF samt Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi.

<http://skargardscentrum.fi/>

FM i Mathantverk

Finländska Mästerskap i Mathantverk arrangeras i Ekenäs, Raseborg 10-13.10.2016 på Yrkeshögskolan Novia. Seminarieprogram och anmälan via länken: <https://www.novia.fi/mathantverkfm/program/>

Skärgårdens evenemang på nätet

- Pargas: <http://www.saaristo.org/tapahtumat/sv>
- Kimitoön: www.evenemax.fi

**Skärgårdshavets Vinterträff
hålls denna vinter i Kasnäs
fredagen den 3 mars 2017!**

Projektnytt inom biosfärområdet

Kustens mat

Äntligen blev det fortsatta satsningar på mathantverk då projektet Kustens mat körde igång under 2015. Inom projektet ordnas utbildningar, seminarier och Finska mästerskap i mathantverk.

Utbildningar i Mathantverk

Med projektet vill man utveckla den hantverksmässiga livsmedelsförädlingen i Finland och en ny yrkeskår, mathantverkare, skapas. Inom utbildningen stärks deltagarnas personliga entreprenörskap som bas för ett framgångsrikt företagande.

I den första omgången av utbildningen, som räcker 1,5 år, deltar ca 50 personer från fyra regioner.

Utbildningen består av allmänna kurser i olika yrkesämnen och praktiska specialiseringskurser. I mars 2016 fick deltagarna gå i smaskola. Detta för att få en inblick i hur smak och doft fungerar och hur man kan träna dessa sinnen, som är mathantverkarnas viktigaste redskap i produktutvecklingen. Deltagarna fick även coaching av inspirerande *Christoph Treier*. Under våren har man också hållit kurser i livsmedelskunnande och -lagstiftning, ekonomi och marknadsföring. De olika praktiska inriktningarna är kött, mjölk, spannmål, frukt och bär samt grönsaker och svamp, så nu väntar vi med spänning på nya produkter inom dessa områden! Till inriktningen fiskförädling fick vi tyvärr inte tillräckligt många intresserade.

Åboland ansvarar för den praktiska utbildningen Förädling av bär & frukt, samt Grönsaker & svamp. Utbildare är *Catrin Heikenfelt* från Resurscentret Eldrimner i Sverige. Plats för utbildningen är Axxells köksutrymmen i Brusabys fastigheter på Kimitoön. De första utbildningsdagarna inom den praktiska delen för bär- & fruktgruppen ordnades sommaren 2015 och då koncentrerade man sig på rabarber, olika blomsafter, samt på pektinets hemligheter. Svampkursen hade sina första utbildningsdagar i september i Åboland och Österbotten.

Kustens mat är ett regionalt samarbetsprojekt mellan Företagshuset Dynamohouse i Österbotten, Kimitoöns kommun, Pargas stad & Skärgårdshavets Biosfärområde i Åboland, Landsbygdscentrum & Ålands Gymnasium på Åland och Yrkehögskolan Novia i Nyland. Projektet finansieras via Landsbygdsprogrammet, via fonder och deltagaravgifter, via Ålands Landskapsregering och här i Åboland via Leadergruppen "I samma båt" och Stiftelsen Finlandssvenska Jordfonden. Projektledare för det Åboländska projektet är *Eija Lamsijärvi*, eija.lamsijarvi@kimitoon.fi.

Läs mer: www.novia.fi/kustensmat

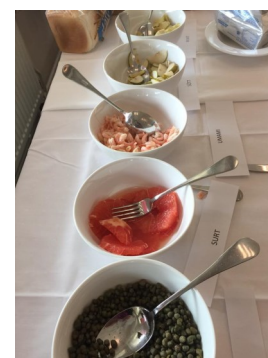
Till höger: Mathantverksbröd av duktiga deltagare på spannmålsförädlingskursen.

Till vänster: Läraren Sven Lindauer från Tyskland lär ut sitt gedigna kunnande under köttförädlingskursen.

LEADER
I samma båt
samassa veneessä

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Föreläsningarna sänds ut via nätet till alla regioner. Höger: I smaskola.

Projektnytt inom biosfärområdet

Åboland—vår gemensamma kulturmiljö

Inom detta projekt produceras ett kulturmiljöprogram för Åboland i samarbete med invånare, föreningar och andra lokala aktörer. Målsättningen med kulturmiljöprogrammet är att utnyttja och utveckla den befintliga kulturmiljön. Grunden utgörs av de dokumentationer av kulturmiljön som grundar sig på inventeringar av den bebyggda miljön gjorda av Egentliga Finlands Landskapsmuseum. I Åboland finns inventeringar gjorda på Kimitoön under åren 2011-2013. Inom Pargas stad finns inventeringar gjorda från vissa områden, och dessa kompletteras nu.

Resultatet blir ett kulturmiljöprogram med analyserade kulturmiljöbeskrivningar samt åtgärdsförslag för vården av kulturmiljön. Egentliga Finlands landskapsmuseum och Curatio rf genomför projektet, som finansieras av EU:s landsbygdsfond, Svenska kulturfonden och Keskitien säätiö. Projektet behöver invånarnas hjälp! Du kan påverka hur programmet kommer att se ut, frågorna finns här: www.curatio.fi/se/aktuellt/

Foto: Janne Gröning

Mera närmat i Egentliga Finland

Närmat är en växande sektor som behöver nya, innovativa företagare för att fylla konsumenternas förändrade behov. Projektet uppmuntrar till nyföretagande bland annat genom att via ett starkt nätverk föra fram olika alternativ för företagande i livsmedelsbranschen. Projektet fungerar som en aktiv länk mellan de lokala livsmedelsproducenterna, livsmedelsföretagen och livsmedelssektorn i Egentliga Finland. Projektet kommer även att utveckla alternativ till de traditionella distributionskedjorna, till exempel gårdsförsäljning, näthandel, REKO-ringar, matcirklar med mera.

Projektets huvudman är Brahea-centret vid Åbo universitet. Övriga samarbetsparter är Yrityssalo Oy, Unipolis Oy, Auranmaan Yrityspalvelut och Loimaa. Projektet finansieras av Egentliga Finlands NTM-central med medel från landsbygdsprogrammet. Projektiden är 2016-2017. Som projektledare vid Pargas Stad, i nära samarbete med Kimitoöns kommun, fungerar *Margot Wikström*, margot.wikstrom@pargas.fi, tfn 040 735 0593.

ViMe - Hållbar utveckling och globalisering

Projektets syfte är att testa nya språkliga gränsöverskridande samarbetsområden inom ramen för den nya läroplanens tematiska samarbetsområde "Hållbar utveckling och globalisering". I projektet kommer man att utveckla gemensamma strategier, inlärningsmaterial, inlärningsmetoder, bedömningskriterier och bedömningssätt, samt en gemensam kursbricka. Detta tar projektet fasta på genom att skapa kreativa inlärmingsmiljöer med besök i Skärgårdshavets biosfärområde.

Projektet förverkligas i Pargas svenska gymnasium och Paraisten lukio. Projektet finansieras av Utbildningsstyrelsen. Projektiden är 2015-2017.

*Nyligen kom glädjande nyheter om att tre projekt med anknytning till biosfärområdet beviljats finansiering från Central Baltic Interreg-programmet: **St. Olav Waterway, Green and Family-friendly Ports** samt **DefenseArch**. Mer info i nästa nyhetsbrev!*

Aktuellt inom biosfärområdet

Pilotprojektet Vårt Skärgårdshav

Inom projektet "Vårt Skärgårdshav" utvecklas ett program för mindre gäst- och besökshamnar kring temat Skärgårdshavet och Östersjöns tillstånd, speciellt riktat till barn och unga. Hamnarna som nu är med är Örö, Utö, Jurmo, Nötö, Brännskär och Korpoström, men då konceptet väl är färdigt kan det erbjudas till flera besökshamnar i Åbolands skärgård.

Projektet drivs av föreningen Finlands Öar rf. Projektet förverkligas i sin helhet i Skärgårdshavets Biosfärområde och stöder en för biosfärområdet viktig gemensam satsning på kunskapshöjande och miljöfostrande verksamhet för ett renare hav. Finansierare: Landsbygdsprogrammet (Leader – I Samma Båt r.f.), Sparbanksstiftelsen i Korpo, Åbolands Skärgårdsstiftelse m.fl. Kontakta *Malin Ekblom* för mera information om projektet: 040 579 5272 eller malin.ekblom@foss.fi

Följ projektet på Facebook [Vårt Skärgårdshav – Meidän Saaristomeremme](#) och på www.foss.fi

Under höstlovet 15-17.10 ordnas det Östersjödagar för barn på Utö och Jurmo – häng med!

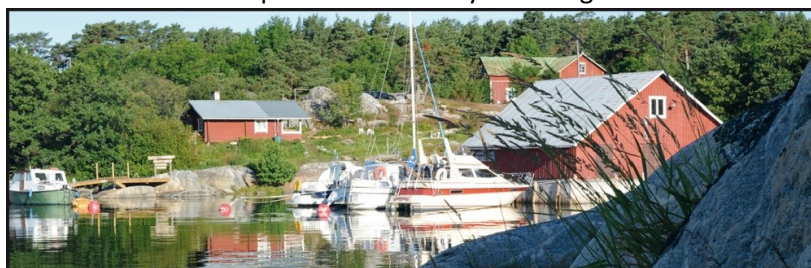
Illustrationer av Antonia Ringbom

Ida Törnroos, en av företagarna på Brännskär, framför den nyuppförda cafébyggnaden på ön. Se mer på www.brannskar.fi!

Åbolands Skärgårdsstiftelse har grundats för att verka för en levande skärgård genom att främja och stödja möjligheterna för fastboende och inflyttning till skärgården. Stiftelsen har, tillsammans med Småbruk och egnahem, köpt Brännskärs fiskehemman för att bevara det som knutpunkt i Åbolands yttre skärgård.

Ge en gåva och stöd en livskraftig skärgård!

Boende, miljö och näring i yttre skärgården

Hyllningsadresser och kondoleanser finns tillgängliga i banker och blombutiker i Åboland. Kolla in hemsidan:

www.abolandsskargardsstiftelse.fi

info@abolandsskargardsstiftelse.fi
ordförande Bengt Backman, tel.0400 536 036
sekreterare Katja Bonnevier, tel.040 356 2655

Hänt: Vinterträff

Centret för
livslångt
lärande

Skärgårdsinstitutet
VID ÅBO AKADEMI

Skärgårdshavets Biosfärområde ordnade den 5.2. tillsammans med Skärgårdsinstitutet för Åbo Akademi en vinterträff med temat **"Att dokumentera ett natur- och kulturarv"**. Vinterträffen hölls i Korpoström i soligt vinterväder och det bjöds på intressanta föreläsningar av Clara Henriksdotter Puranen, Håkan Eklund, Kaj Mattsson, Marcus Lepola och Kim Jaatinen. Dessutom hölls en liten bokmässa med skärgårdslitteratur.

Vi ville lyfta fram det otroligt viktiga arbetet med att dokumentera sin närmiljö och inspirera folk till att göra det allt mer. Under seminariet fick vi ta del av olika dokumentationssätt, bl.a. skrifter, fotografier, naturuppföljning och forskning.

Clara Henriksdotter Puranen har skrivit flera böcker bl.a. den om byn Kasnäs. Hon delade med sig av sina råd kring den digra processen att söka information och skriva en dokumentär bok.

Marcus Lepola, museiforskare, berättade om skärgårdens kulturarv och dess potential. Han gav oss tankeställare om vad som kan räknas till kulturarv, om museernas roll i dokumentationsarbetet men också hur man själv kan föra traditioner vidare.

Verkligt gedigen och mångsidig erfarenhet av temat har **Håkan Eklund**, då ännu chefredaktör för tidskriften Skärgård. Han berättade om sina erfarenheter efter 15 år i denna tjänst, och utöver att han själv har intervjuat, skrivit och fotograferat, har han sammanställt och redigerat andras texter för otaliga nummer av den prisbelönta tidskriften.

Efter en god fisksoppa till lunch fortsatte programmet. Forskare **Kim Jaatinen** hade en mycket informativ föreläsning och gav oss inblick i hur man forskar och följer upp våra sjöfågelstammar. Temat är mycket aktuellt då flera olika arter av musselätande dykänder idag visar en väldigt negativ utveckling.

Kaj Mattsson från Åbolands fiskarförbund gav oss information om föreningens historik och hur fisket i regionen har förändrats under årens lopp.

Du kan ta del av materialet på våra hemsidor:

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi/material/dokument

Vi tackar Pargas stad och Sparbanksstiftelsen i Korpo för understöd, Skärgårdscentrum Korpoström för ypperliga utrymmen och Mia & co i restaurangen för utmärkt traktering som vanligt! Runebergstårtorna var pricken på i:et.

Håkan Eklund, fd chefredaktör för tidskriften Skärgård, underhåller publiken under årets vinterträff.

Foto: Julia Scheinin

Forskning: Marinbiologiskt forskningsgenombrott möjliggör nya stressindikatorer

De flesta känner till att landväxternas evolution började i havet och då växterna tog sig upp på land utvecklades bl.a. kärlsystem för vatten och näringstransport. Det har dock förblivit ett mysterium hur ett fåtal, ursprungligen landlevande fröväxtarter, anpassat sig till ett liv i havsvatten – den mest extrema förändring en landlevande organism kan tänkas genomgå. Nu har ett internationellt forskarkonsortium lett av professor Jeanine Olsen vid Universitetet i Groningen i Nederländerna, kartlagt och publicerat genomet för sjögräset *Zostera marina* (ålgräs) i den prestigefyllda, brittiska tidskriften Nature. Åbo Akademis forskare ingår i konsortiet.

Ålgräsäng i Skärgårdshavet. Foto: Christoffer Boström

Ett flertal landlevande växters arvsmassor är kända men detta är den första marina fröväxten vars genom nu kartlagts. Studiens fältarbete genomfördes i Skärgårdshavet utgående från Åbo Akademis fältbas **Skärgårdscentrum Korpoström**. Det digra genetiska forskningsarbetet som bygger på ett femårigt samarbete mellan 35 laboratorier visar på ett flertal spännande upptäckter.

Ålgräset saknar inte bara klyvöppningar som används i gasutbyte hos landväxter, utan även generna som reglerar dessa. Ålgräsets cellväggar liknar mera cellerna i marina alger, och ett flertal unika genetiska mekanismer som styr ålgräsets salttolerans beskrivs i studien. Även kravet på signal- och försvarssubstanser skiljer sig markant från livet på land, eftersom sjögräsens pollinering sker helt under vattnet utan pollinerare. Vidare har ålgräset endast ett fåtal gener för styrning av ämnen som behövs t.ex. för att avvärja insektangrepp (terpenoider), jämfört med över hundra i eukalyptusträdet.

Studien kan i förlängningen hjälpa oss att utveckla nya molekylära verktyg, s.k. "early warning"-miljöindikatorer för miljöstress, och öppnar unika möjligheter för att förstå hur sjögräsen, som bildar en av de viktigaste kustekosystemen globalt, skall klara global uppvärmning.

– Vi har precis öppnat ålgräsets instruktionsbok för ett liv i havet, säger docent Christoffer Boström, akademilektor i marinbiologi vid Åbo Akademi och medförfattare i artikeln.

Boström säger att det kändes som ett fint erkännande för den forskning han och hans forskargrupp

gjort genom åren, att bli tillfrågad att medverka i studien. Arbetet som publicerades nu inleddes redan 2010 och bygger på år av karteringar av Skärgårdshavets unika ålgräskloner.

– Den finska jätteklonen som nu sekvenserats är ytterligare ett bevis på att vi har en unik marin miljö runt hörnet. Utan satsningen i Korpoström skulle arbetet inte varit möjligt – nu lockas fler forskare hit för samarbete vilket genererar nya forskningsnätverk, projekt och välbehövliga pengar till Åbo Akademi, säger Boström. Han hoppas också att artikeln kan skapa synergieffekter för Världsnaturfondens nya ålgräskampanj i Finland, och på sikt ge effektivare marina skyddsåtgärder.

Ålgräset är en marin fröväxt som bildar vidsträckta ängar på 1–5 m djup. Ålgräset är en av cirka 60 globalt förekommande sjögräsarter och dess globala utbredning spänner över hela norra halvklotet utom Arktis. Ålgräsängar förser mänskligheten med flera viktiga ekosystemtjänster, bl.a. fungerar ängarna som kol- och näringssänkor samt uppväxt- och födoområden för fisk. Ängarna hyser även en mycket hög artmångfald och stabiliserar kustnära sediment och förhindrar därför erosion.

Text: Mia Henriksson och Christoffer Boström

Länk till artikeln: <http://www.nature.com/nature/journal/vaop/ncurrent/full/nature16548.html>

som också uppmärksammas i Nature News & Views:

<http://www.nature.com/nature/journal/vaop/ncurrent/full/nature16869.html>

Biosfärområdet i skolan 2016

Varje år får sjundeklassisterna inom biosfärområdet besök av biosfärområdets koordinator. Efter att eleverna fått allmän info om det unika stället där de bor, biosfärområdet, får de också en uppgift. Uppgiften görs i blandade grupper där eleverna får jobba tillsammans med elever från en annan skola. Internet-verktyg används för att hålla kontakten.

I år var temat **vass** - en växt som vi alla känner till, och som kan granskas från många olika synvinklar. I Skärgårdscentrum Korpoström fick de en guidad tur i utställningen **Vassen Susar**, där konstnärer skapat de mest fantasifulla och tankeväckande konstverk av vass. Ett stort tack till **Tiina Vainio**, **Katja Syrjä** och **Hannu Ylönen** för det! Eleverna fick också info om vassens biologi, vilka djur som trivs i vassen, vilka livsmiljöer som trängs undan av ökad vassförekomst och varför den har brett ut sig så snabbt på våra stränder. Den egna uppgiften var att fundera på hur man traditionellt har utnyttjat vass och på nya sätt att använda denna rikliga råvara. Under en solig utfärd i skärgården presenterade eleverna vad de kommit fram till.

Den årliga, vårliga utfärden till **Skärgårdshavets Nationalpark** ordnas alltid i samarbete med Forststyrelsen. I år gick den till Konungsskär, där **Trygve Löfroth** berättade om öns vackra natur och intressanta historia. Vi bekantade oss med naturstigen, och före korvgrillningen var det många som vågade sig på en simtur i det klara men kyliga vattnet. Efter maten hann eleverna ännu håva i strandvattnet och studera djurlivet. Många passade också på att ta bilder till sitt digitala herbarium.

Skärgårdshavets Nationalpark
finns också på Facebook.

Vikaren tar i land på Konungsskär.

Undersökning av strandvattnet och jakt efter småkryp.

Lärarna Peter och Pia artbestämmer krypen i strandvattnet.
Foton: Julia Scheinin

Presentation av en samarbetspartner

Resurscenter för matematik, naturvetenskaper och teknik i skolan

Resurscenter för matematik, naturvetenskaper och **teknik** i skolan (RC) ordnar kontinuerligt fortbildning och producerar material för lärare (grundskolan och gymnasiet) samt planerar program för studie- och forskningsbesök till högskolor.

Läsåret 2016-2017 kommer bl.a. att innehålla:

Lärare/Grundskolan

- Helhetsplanering i omgivningslära (e-kurs)
- Jag undersöker och upptäcker (ny kursomgång, norra svenska Österbotten)
- Knattematte (6 h workshop)

Ämneslärare

- Öppna laborationer i kemi och fysik (ny kursomgång, södra Finland)
- DaNa-fortbildning
- Geomedier (fortbildningskurs)
- Sommarkurs 2017

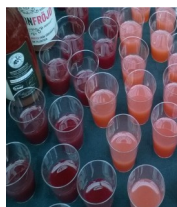
Närmare information på:

<https://abo.onedu.fi/zine/14/cover>, i RC:s nyhetsbrev och www.skolresurs.fi

Kontakt: t.f. verksamhetsledare Cecilia Lundberg, 02-215 4950, cecilia.lundberg@abo.fi

Öppna Finska Mästerskap i Mathantverk

Finländska Mästerskap i Mathantverk – öppna för finländska och nordiska deltagare, arrangeras i Ekenäs, Raseborg 10-13.10.2016 på Yrkeshögskolan Novia. Tävligen ordnas i samarbete med Jord- och skogsbruksministeriet och projektteamet inom projektet Kustens Mat. Tävligen är uppdelad i produktkategorierna: mejeriprodukter, charkuteriprodukter, fiskprodukter, bageriprodukter, bär- och fruktprodukter, grönsaks- och svampprodukter, kalla krydd- och matsåser, fermenterade drycker, snacks och innovativa mathantverksprodukter. Kategoriernas tävlingsklasser finns på hemsidan under tävlingsregler. Samtidigt med FM-tävlingen arrangerar man också seminarier med mathantverkstema samt exkursioner till livsmedelsföretag i Västnyland. Alla intresserade är välkomna att delta i detta program. Programmet kulminerar i en festmiddag med prisutdelning i Fiskars bruk den 12 oktober. Information om miniseminarier, exkursioner, festmiddag och inkvarteringsmöjligheter finns på tävlingens hemsida på www.novia.fi/mathantverkfm

Foton: Jonas Harald och Ann-Louise Erlund

Aktuell kampanj: Vaikuta vesiin — Påverka vattnen

Påverka vattnen är en ny kampanj som uppmärksammar vattnens tillstånd, och vad vi alla kan göra för att få renare vatten. Kampanjen pågår i ett år och varje månad kommer nya tips, i form av fakta, videon och nya idéer. Teman är till exempel stugägarens och båtfararens vattenvårds-uppgifter, vattenkonsumtion, kemikalier i hemmet samt matvanor och matsvinn. I kortfilmerna för barn uppträder figurerna *Mörten* och *Gäddan*.

Att vara miljövänlig betyder inte att man måste ge upp alla de vanor och saker i vardagen man gillar mest. Bra val för vattenmiljön är också bra för den egna hälsan och för plånboken. De mest betydande enskilda besluten görs i matbutiken, hemma och när man rör på sig.

Kolla in kampanjen på www.lounaistieto.fi/ymparistonyt/vaikutavesiin eller på Facebook www.facebook.com/vaikutavesiinnyt.

Ny karttjänst presenterar hela Finlands marina natur

Det nationella **programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön (VELMU)** har under sina tolv verksamhetsår samlat in rikligt med information, bland annat om havsbottnens geologi, naturtyper samt om förekomsten olika arter av alger, växter, ryggradslösa djur och fiskar i våra marina områden. Även information om människans verksamhet på havet har tagits i beaktande. Material finns från hela 96500 videopunkter och 23200 dykningspunkter samt tusentals provtagningspunkter för bottendjur och fiskyngel. I tjänsten finns också över tusen foton och videofilmer av arter och undervattenslandskap.

Unikt med den nya karttjänsten är att observationerna är så många och att de täcker hela det finska marina området. Tidigare hade man väldigt sparsamt med information om undervattensnaturen att tillgå, och denna information är helt avgörande för att på ett hållbart sätt kunna förvalta havets naturresurser. Det är också viktigt att känna till var de värdefulla områdena finns när man beslutar om skyddsområden, då det gäller bekämpning av och rengöring efter olje- och kemikalieolyckor samt när tillstånd av olika slag beviljas. Också till exempel en stugägare kan via tjänsten granska hurdana observationer som har gjorts i nära vattenområden.

VELMU-programmet har förverkligats under ledning av Miljöministeriet, och sju andra ministerier (JSM, KM, ANM, UKM, FM, FSM, IM) och deras förvaltningsområden har varit med. Centrala aktörer har varit SYKE, Forststyrelsens naturtjänster, Naturresursinstitutet, Geologiska forskningscentralen, NTM-centralerna längs kusten, Sjökrigsskolans forskningscenter och Åbo Akademi.

Karttjänsten finns på adressen:
paikkatieto.ymparisto.fi/velmu

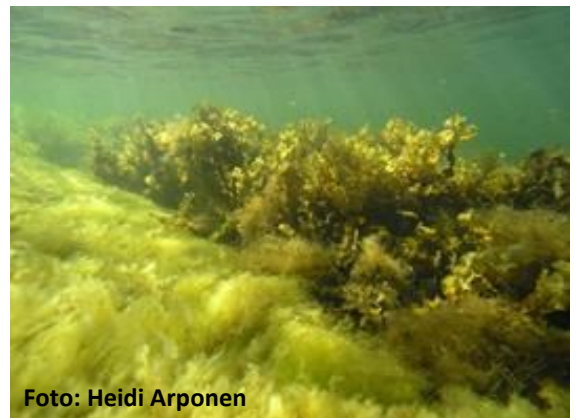

Foto: Heidi Arponen

Flaggning med Skärgårdshavets biosfärområdes flagga - nu också möjligt för andra än kommunerna

Ni har väl lagt märke till biosfärområdets vackra vajande flagga? Hösten 2014 introducerades en flagga för Skärgårdshavets Biosfärområde i Åbo-land. Det är nu möjligt att ansöka om tillstånd om att få flagga med biosfärområdets flagga inom biosfärområdet. Ansökan skickas till koordinatör för biosfärområdet och behandlas sedan av biosfärområdets styrgrupp. I ansökan skall man beskriva flaggningsplatsen och på vilket sätt platsen kan ses som en allmän plats och bidrar till att synliggöra biosfärområdet i regionen. Den som får tillstånd står själv för kostnaderna för flaggan, samt för en skylt som beskriver vad Skärgårdshavets biosfärområde är.

Kontakta koordinatörerna för mer information!

Leader-gruppen I samma båt - samassa veneessä

är nu i full gång med nya finansieringsperioden. Via Leader kan man numera även söka projekt som berör utvecklande av fiskerinäringen. När ni har idéer om utvecklingsprojekt, så var gärna i kontakt med Leader-kontoret.

För Leader-gruppen arbetar verksamhetsledaren **Emil**, projektrådgivaren **Hanna** och fiskeriaktivatorn **Maria**. Personalens kontaktuppgifter finns på webbsidan: <http://www.sameboat.fi/kontaktuppgifter/?lang=sv>

**I samma båt
samassa veneessä**

Prenumerera på prisbelönta tidskriften Skärgård!

Fyra nummer/år kostar 46 euro. Gå in på www.skargard.fi eller kontakta anita.julin@abo.fi

Foto: Lennart Söderlund

Platser att besöka: Skärgårdscentrum Korpoström

Skärgårdscentrum Korpoström är ett centrum för vetenskap, konst och kultur med uppdrag att behandla människans förhållande till skärgårdsnaturen – historiskt, i nutid och framtid. Skärgårdscentrum erbjuder gästhamn och året runt högklassiga konferensutrymmen för seminarier, konferenser och privata tillställningar i en naturskön miljö invid Skärgårdshavets Nationalpark.

Biosfärområdet ingår, tillsammans med bl.a. Forststyrelsen, Åbo Akademi, Pargas stad, Korpo Kulturgille och lokala konstnärer, i skärgårdscentrets programutskott. Hemsida: <http://skargardscentrum.fi>

Utställningar i Skärgårdscentrum Korpoström under 2016

16.3– 3.7. Vassen susar, av Caroline Dear, Heli Konttinen, Katja Syrjä, Tiina Vainio och Kimmo Ylönen

7.7 – 30.9. Föränderligheter: verk av Veronika Ringbom och Hanna Tammi

1.5 – 31.12. Havets ängar – undervattensfotografier av Christoffer Boström, ÅA med flera

1.5 – 30.9. Klassiker – fotoutställning av Sami Pitkänen

Hantverkstaden Korpo kulturgille r.f.

Helt nytt för i år är också väv- och hantverksverksamhet som Korpo kulturgille ordnar i en av utställningssalarna i samarbete med Marthaföreningen och Korpo Hembygdsförening. Det planeras kurser i bland annat segelsömnad och ulltovning, delvis i samarbete med medborgarinstitutet Kombi. Hantverk kommer att ställas ut och delvis också ordnas öppen verkstad så att besökarna kan prova på olika hantverk och se hantverkarna arbeta.

Öppet hus: tisdag kl. 14-18. Välkommen!

Knattelabbet på Skärgårdscentret

Under sommaren har barn kunnat studera Östersjöns växter och djur i Knatteklabbet, som är en del av Finlands Öars rf projekt Vårt Skärgårdshav (se mer info på sid 5).

Foton: Malin Ekblom

Utställningar lånas ut

Utställningen **Under Ytan** (övre bilden) har kommit till som ett resultat av ett samarbete mellan Skärgårdshavets Biosfärområde, Åbo Akademi och Åbolands Fiskarförbund. Den består av sju rollup-planscher och den presenterar undervattensnaturen, fisket som näring och biosfärområdet.

Skärgårdens Fårnäring (nedan) skapades under projektet KNOWSHEEP. Den består av roll-up planscher, skyltar, ullprov och hantverk.

Kontakta Katja Bonnevier eller Pia Prost om ni vill låna någon av utställningarna!.

En kväll i lokalekonomins tecken

Centret för livslångt lärande vid ÅA bjöd in **Ulla Herlitz**, kunnig inom lokalekonomi, lokalfinansiering och lokalekonomisk analys för att berätta om varför den lokala ekonomin är så viktig för våra små samhällen. Hon berättade också om kopplingarna till cirkulär ekonomi, och om hur och varför gör man en lokalekonomisk analys.

Ulla kommer från ön Styrso utanför Göteborgs kust och har ett långt förflutet inom lokalekonomi. Hon är VD för Mikrofonden (mikrofonden.se) och styrelseordförande i Ekobanken (ekobanken.se). Föreläsningen hölls i Nagu den 6.6. och du kan kontakta Johanna Fredenberg (förnamn.efternamn@abo.fi) för mer information och material från föreläsningen.

Här hittar du inspiration, t.ex. Nya handboken i Lokalekonomisk analys av Ulla Herlitz:

<http://www.helasverige.se/kansli/vad-vi-goer/vaara-skrifter/>

Möte i Nedre Dalälvens BO

Koordinator Julia Scheinin fjärde från vänster

NordMAB är ett delregionalt nätverk inom programmet Människan och Biosfären som syftar till att stärka samarbete och kunskapsutbyte mellan biosfärområden som finns på jordens allra nordligaste områden. NordMAB 2015 hölls i Nedre Dalälvens Biosfärområde. Koordinatorn deltog och sammanlagt var vi 14 representanter från 7 länder. Landskapet visade sig i vackraste höstfärger och vid sidan av möten och workshops bekantade vi oss med trähusstaden Säter och Säterdalen till fots. Vi besökte också duktiga företagare i området - Bispbergs herrgård och Skedvi bröd.

Läs mer om NordMAB på www.nordmab.com

Skärgårdshavets Biosfärområde

- en balans mellan människa och natur

En balans mellan människa och natur

Skärgårdshavets biosfärområde inrättades år 1994. Biosfärområdet har ingen laglig status och begränsar ingen mänsklig aktivitet. Den består av Skärgårdshavets nationalpark och skärgårdssområden kring den. Dess yta är 5400 km² varav 4580 km² är vatten. Inom biosfärområdet bor idag ca 3500 personer av vilka majoriteten har svenska som modersmål. Biosfärområdet vill genom sin verksamhet stödja en ekonomisk balans och trivsamt miljö på området genom en utveckling som värnar om värdefulla kultur- och naturarv. Såväl människans, som naturens roll är viktig. Verksamheten förverkligas av olika aktörer i regionen. En koordinator är anställd för att koordinera helheten. Biosfärområdeskontoret sköts av Pargas stad, Kimitoöns kommun och Egentliga Finlands NTM-central. Övriga partners är Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund.

KONTAKTUPPGIFTER

Skärgårdshavets Biosfärområde

Pargas stad, Näringslivstjänster
Handelsmansvägen 1, 21710 Korpo

www.skargardshavetsbiosfaromrade.fi

Facebook: ArchipelagoBiosphere

Twitter: ArchipelagoBios

Katja Bonnevier, koordinator (50%)
tel. 040-3562655
katja.bonnevier@pargas.fi

Tag kontakt!

Pia Prost, koordinator tf (50%)
tel. 040-488 5983
pia.prost@pargas.fi

Vi önskar allt gott till Julia Scheinin, som slutat som vikarie på Biosfärområdet och påbörjat sin mammaledighet!